

U izveštaju pod nazvom „EIA/SEA hidoprojekata u jugoistočnoj Evropi“, predstavljeni su postojeći projekti u oblasti hidroenergije u regionu. Studija je izrađena u okviru SEE SEP programa (Održiva politika jugoistočne Evrope) uz finansijsku podršku Evropske komisije. U izveštaju su sumirani rezultati studija koje su sproveli nezavisni eksperti u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Makedoniji, Crnoj Gori i Srbiji o primeni EIA i SEA zakonodavstva u hidroenergetskom sektoru.

Srbija

Hidroelektrane Brodarevo 1 i 2 su kontraverzni projekti sa potencijalnim uticajem na reke Drina, Lim, Sava i Dunav. Iako će brana Brodarevo 2 biti izgrađena u Srbiji, akumulacija bi mogla poplaviti deo teritorije Crne Gore.

Prostorni plan opštine Prijepolje usvojen je kao pravni zahtev zbog potencijalnog uticaja projekata Brodarevo 1 i 2 na zemljište. Prateći SEA usvojen je 2011. ali nije objavljenu skladu sa propisima. Po regulativi o prostornom planiranju, glavni infrastrukturni projekti moraju biti predmet prostornog plana posebne namene. Javna rasprava o ovom planu održana je u Beogradu u trenutku kada je sneg ograničavao putovanje u prestonicu. Za malu hidroelektranu Seoce na reci Gračanica nije predviđena EIA, iako je izgradnja planirana u okviru pejzaža izuzetnih odlika Kamena gora. Izgradnja je zaustavljena u avgustu 2014. od strane Organizacije za upravljanje šumama, zbog degradacije šume i kršenja Zakona o zaštiti prirode.

Bosna i Hercegovina

MHE Vrilo je planirana na lokaciji Ramsar koja ima veoma kompleksan vodeni režim. EIA studija je odbačena nakon revizije 2013.

MHE Hrčavka uključuju izgradnju tri elektrane u nacionalnom parku Sutjeska. EIA je zaključen u julu 2013. Centar za životnu sredinu pokrenuo je spor protiv Ministarstva za prostorno planiranje, građevinarstvo i ekologiju zbog odobravanja EIA i sud je presudio u korist tužoca.

MHE Sutjeska takođe su planirane u nacionalnom parku Sutjeska. U pravnom sporu protiv odobrenja EIA, takođe je odlučeno u korist tužioca.

HE Dabar ima potencijal da utiče na park prirode Hutovo blato. Usvojeni su amandmani na EIA.

MHE Ljuta se sastoji od 10 elektrana na područje za koje je započet proces formalne zaštite. Tri predložene brane prelaze visinu 30 metara što je u suprotnosti sa definicijom MHE. EIA je izmenjen i završen nakon konsultacija ekspertske grupe.

Izgradnja MHE Medna na Sani počela je 2015. iako je u toku sudski postupak po osnovu tužbe koju je koalicija NVO za Sanu i Ribnik podnela protiv Ministarstva za životnu sredinu,

zbog odorenja EIA i izdavanja dozvole za delimičnu uzgradnju.

Hrvatska

Za projekte HE Košinj i HE Senj, koja se nalaze na istoj reci, EIA su pripremljeni još 1986. ali su proglašeni nevažećim i 2012. su započeta dopunska istraživanja.

Predložena HE Ombla, u prostornom planu Dubrovnika, predstavlja još jedan dugotrajan projekat. Nakon intezivnog lobiranja NVO, EBRD se 2013. povlači iz projekta. Preduzete su dodatne studije životne sredine uz naglasak da nije moguće isključiti mogućnost od nepovoljnih efekata na očuvanje ekološke mreže.

Investitori su pozvani na tender za izgradnju MHE Ilovac, u Karlovačkoj županiji, u martu 2010. Postupci koji se odnose EIA osporeni su od strane NVO, ali je odlučeno da nisu potrebne nove EIA studije. Izgradnja je počela 2014.

HE Lešće na reci Dobra je još jedan projekat koji datira iz 1960. Kapacitet je 42 MW, a predviđena brana visine 52,5 metara. Brojne NVO vode kampanju protiv ovog projekta zbog plavljenja 12 km kanjona koji je stanište nekoliko ugroženih vrsta. Procenjena vrednost projekta je više od 100 miliona evra.

Makedonija

HE Boškov Most (68 MW), sa branom visine 33 metra, planirana je na lokaciji u nacionalnom parku Mavriovo. Investitor je bio obavezan da izradi prostorni plan za projekat koji je predmet SEA procedura. Prostorni plan je usvojen 2014. bez SEA izveštaja.

Brana Lukovo Polje i HE Crn kamen (6 MW) planirani su u nacionalnom parku Mavriovo. Šema podrazumeva izgradnju brane visine 71 metar i izgradnju skoro 20 km kanala za snabdevanje vodom, tako da su pogođeni Jadranski i Egejski slivovi.

MHE Tresonce (1,8 MW) koja se nalazi se u nacionalnom parku Mavriovo na Maloj Reci, u upotrebi je od 2013. Hidroelektrane čija je instalisana snaga manja od 10 MW, nemaju obavezu podnošenja EIA. Umesto toga, potreban je Elaborat za zaštitu životne sredine. Stavljene su prigovori da je Ministarstvo životne sredine propustilo da uzme u obzir karakteristike projekta, lokaciju i mogući negativan uticaj na prirodu.

Za MHE Vratnica (1,3 MW) izdata je građevinska dozvola ali radovi nisu počeli. SEA izveštaj pripremljen za Prostorni plan napominje da su mogući negativni uticaji i obavezuju investitora da sprovede EIA studiju.

Crna Gora

HE Morača sastoji se od četiri konvencionalne brane na Morači. Projekat ima potencijal da utiče na Skadarsko jezero i na taj način otvara prekogranična pitanja s Albanijom. EIA je startovao 2010, usledila je SEA i u toku je proces revizije.

HE Komarnica je planirana za pokrivanje perioda najveće tražnje. Radovi na brani startovali

su 2012. ali su suspednovani zbog geoloških problema. Finansijer se povukao iz projekta do završetka geoloških istraživanja.

Za MHE Rastak, MHE Bistirca i MHE Oras EIA studije su kompletirane.

Albanija

Za HE Lengarica, Ministarstvo životne sredine je odobrilo ekološku dozvolu bez konsultacija sa zainteresovanim stranama.

HE Zalli Qarrishtes sastoji se od šest hidroelektrana, koje su pokriveno jednim EIA izveštajem koji daje veoma uopšten opis.

EIA za HE Dragostunje ne daje detaljne koordinate i opis je veoma uopšten.

Izdate su 84 dozvole za izgradnju hidroelektrana, od kojih se više od polovine nalazi u nacionalnom parku Shebenik-Jabllanicë. NVO su pokrenule veliku nacionalnu kampanju, i traže zabranu svih budućih elektrana u nacionalnom parku.

Izvor: ESIASEE